

Літо двох університетських поколінь

Яким має бути університет для молоді XXI століття

В Україні багато університетів – таких, що мають історію в кілька століть і зовсім молодих, державних і приватних, столичних і «периферійних». В кожного свої традиції, інновації, профілі, напрями підготовки. І тільки літо спільне в усіх: вручення дипломів, прощання з випускниками, теплі подяки й напутні слова. І відкриті обійми для майбутніх студентів, а нині – абітурієнтів, що чи не вперше стали на крило, шукаючи оптимальний варіант для задоволення амбіцій і реалізації обдарувань.

Чого шукають вони? Чого сподіваємося ми, університетські викладачі?

Тетяна УРИСЬ,
доцент кафедри української літератури Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філологічних наук

Від випускного до вступної кампанії: час зміни студентських поколінь

Нинішній липень для більшості університетів України – час особливий, коли випускники залишають аудиторії, щоб розпочати професійний шлях, а їхнє місце займають учорашні учні, які лише роблять перший крок до майбутньої професії.

Випускники 2026 року – це тисячі молодих людей, які завершили абсолютно свідомий етап життя й роблять перший крок до професійної діяльності. Саме вони найближчим часом навчатимуть дітей, лікуватимуть, створюватимуть нові технології, працюватимуть у медіа, державному управлінні, культурі, бізнесі та громадському секторі. Від їхніх знань, цінностей і готовності брати відповідальність значною мірою залежить те, в якій країні ми житимемо завтра. Разом із молодими фахівцями в Україну приходять нові ідеї, сучасні підходи, прагнення до змін і віра в майбутнє.

В Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова цього літа дипломи отримали понад ***2 тис.*** випускників. Водночас триває вступна кампанія: станом на 25 липня до університету вже подано близько ***6 тис.*** заяв на перший курс. Цифри – не просто суха статистика. За ними стоять людські історії, особистісні професійні плани, мрії. Зміна студентських поколінь дає підстави дивитися вперед з оптимізмом, адже майбутнє держави залежить не лише від рішень в урядових кабінетах чи на великих підприємствах, а й в університетських аудиторіях, де формується людський капітал країни.

Нинішні абітурієнти

Наче все, як завжди в літні місяці в університеті. Радісне збудження урочистостей отримання диплому змінюється на майже таке саме радісне хвилювання від співбесід зі вступниками. Адже здається, в цих абітурієнтах вже проглядають риси майбутніх видатних випускників.

Проте не все, як у минулі роки. Цьогоріч ми без виключення матимемо справу з останніми представниками покоління так званих зумерів, зважаючи на теорію поколінь (теоретичну модель Штрауса – Гоува). Покоління, для якого не було понять «нові технології» чи «технології майбутнього» в тому смислі, який існував для їхніх теперішніх, навіть дуже молодих, викладачів.

Вислів «цифрові аборигени» – про них. Соцмережі для них – головне джерело знань. Кліпове мислення – теж про них: ніхто раніше так швидко й «на льоту» не міг сприйняти інформацію і так само швидко знайти відповідь на поставлене запитання. Натомість зумери потребують гнучкого графіка й психологічного комфорту. Сприймаються старшим поколінням як егоїсти, але надзвичайно толерантні й відкриті до різноманіття. Для них абсолютно конкретними є дії із захисту довкілля й ментального здоров'я. Традиційність для них під питанням, на яке схильні відповідати лише через власний досвід.

Отже – орієнтуємося на контингент вступників.

Університет, який навчається разом зі своїми студентами

Безсумнівно, університет змінюється разом з новими ідеями і технологіями, запитами й потребами суспільства, а також зі вступниками, які переступають його поріг. Те, що кілька років тому вважалося звичною моделлю навчання, нині дедалі частіше стає винятком. Для сучасних зумерів цифрові технології – не додаток до реальності, а її невід'ємна частина. Тому конкурувати з гаджетами, штучним інтелектом чи безмежними інформаційними ресурсами практично неможливо. Натомість набагато важливіше інтегрувати їх в освітній процес, перетворюючи цифрові інструменти на засіб пізнання, творчості та професійного розвитку.

Події останнього десятиліття – пандемія COVID-19, повномасштабне російське вторгнення, що зумовили тривале дистанційне і змішане навчання – суттєво прискорили цифрову трансформацію української освіти. Онлайн-платформи, інтерактивні сервіси, штучний інтелект, цифрові бібліотеки та мультимедійні інструменти вже стали звичними елементами освітнього процесу. Водночас головні зміни відбулися не лише в технологіях, а й у підходах до навчання. Викладач дедалі більше стає наставником і партнером, який допомагає студентам орієнтуватися в інформаційному потоці, критично ставитися до джерел, працювати з даними, генерувати власні ідеї та перетворювати знання на практичні рішення. Саме ці компетентності визначають сучасність університетської

освіти значно більше, ніж кількість опрацьованих тем чи прочитаних лекцій.

Ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова ***Віктор Андрущенко*** у публічних зверненнях наголошує, що сучасний викладач дедалі частіше виступає не лише джерелом знань, а й наставником, модератором дискусії, людиною, яка спрямовує студентів до аналізу, вдумливого співставлення, вирізнення достовірної інформації від маніпулятивної, мислення з метою віднайти власну відповідь. Адже в епоху, коли будь-який факт можна знайти за лічені секунди, справжньою цінністю стає здатність осмислювати і застосовувати.

Чого нині шукає абітурієнт?

Не менш відчутно змінюються й очікування вступників. Якщо ще десять років тому вирішальними чинниками були престижність спеціальності та перспективи стабільного працевлаштування, то нині очікування абітурієнтів значно ширші. Молодь прагне не просто здобути диплом, а отримати освіту, що допоможе реалізуватися у соціумі, у світі, що стрімко змінюється.

Саме тому сучасний університет – це вже не місце передавання знань, а середовище, у якому формується особистість, розвивається вміння мислити й дискутувати, працювати в команді, ефективно комунікувати, знаходити нестандартні рішення на нові й нові виклики та швидко адаптуватися. Не випадково й роботодавці дедалі більше цінують не лише фахові компетентності, а й так звані *soft skills* – емоційний інтелект, комунікабельність, лідерські якості, здатність навчатися впродовж життя, брати на себе відповідальність і працювати в умовах постійних змін. Саме ці навички вже давно визнано визначальними для професійного успіху.

Освіта для країни, що відновлюється

Україна нині переживає період глибоких суспільних змін, спричинених насамперед російсько-українською війною. Жити й працювати в країні, де населення щодня зазнає ракетних атак, функціонує в умовах економічної нестабільності та постійних викликів, означає високий ступінь резильєнтності, проактивність, здатність рухатися вперед в умовах невизначеності. Саме тому післявоєнне відновлення держави потребуватиме не лише висококваліфікованих інженерів, будівельників чи IT-фахівців, а й учителів, психологів, журналістів, соціальних працівників, реабілітологів – фахівців, які працюватимуть із громадянами, допомагатимуть долати наслідки війни, формуватимуть нову якість освіти. Й не меншою мірою – соціологів, істориків, філологів, філософів, політологів – знавців культури й громадянського співжиття, законів мирного співіснування й гуманітарного прогресу, зрештою мети існування людини. За таких умов університетська освіта набуває особливого значення, адже її завдання – підготувати не лише професіонала, а й громадянина, спроможного відповідально діяти в умовах постійних змін, мислителя, спроможного окреслити нові перспективи людської діяльності.

За таким принципом прагне зараз працювати один з провідних університетів України – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, де поряд із фундаментальною підготовкою студенти мають можливість долучатися до наукових досліджень, брати участь у міжнародних програмах, волонтерських і громадських ініціативах, проходити практику та реалізовувати власні проєкти. Такий досвід допомагає не лише здобути професію, а й навчитися працювати в команді, відповідально ухвалювати рішення й адаптуватися до нових викликів, не втрачаючи у повсякденній зайнятості усвідомлення місії й прагнення досягнення високої мети.

Вибір університету – вибір майбутнього

Одна з цьогорічних абітурієнток, яка подала заяви на кілька освітніх програм університету, зізнається, що вибір закладу освіти для неї був очевидним. «Мені важливо не просто отримати диплом. Я хочу навчатися там, де є активне студентське життя, можливість брати участь у міжнародних програмах, реалізовувати власні ідеї, спілкуватися з людьми, які надихають і спонукають розвиватися», – говорить вона.

Її слова добре відображають настрої багатьох вступників. Для них вибір університету – це не лише вибір професії, а й вибір спільноти, можливостей і життєвої траєкторії, освітнього середовища, у якому формуються світогляд, цінності та коло однодумців.

Знання нині швидко здобуваються, тоді як компетентності навчатися впродовж життя, ефективно взаємодіяти з людьми й брати відповідальність за власні рішення залишаються затребуваними незалежно від професії чи часу. Сучасний абітурієнт шукає не просто місце навчання – він шукає університет, що допоможе стати конкурентоспроможним, активним громадянином і людиною, здатною відповідати на виклики часу. Адже університетська освіта – це не лише про професію – це про цінності, уміння мислити в масштабах планети, брати відповідальність і продукувати ідеї, що зберігатимуть світ.

Щоліта це особливо помітно: випускники залишають університетські аудиторії, щоб розпочати новий етап свого життя, де намагатимуться не лише реалізувати увесь отриманий багаж знань і компетентностей, а й вийти на рівень реалізації мрій стосовно щасливого майбутнього своєї країни.

Своєю чергою абітурієнти лише переступають поріг майбутньої *alma mater* із мріями та сподіваннями на власний розвиток і майбутній успіх. У цій неперервності народжується майбутнє – не лише експерти у своєму виді діяльності, успішні винахідники, управлінці, а й непроминальна цінність кожної нації – еліта, спроможна осягнути, осмислити, вказати шлях.

І у формуванні нашого майбутнього – головна відповідальність, як і почесна місія, – на університетах.